

MAGYAR HADI SZABÁLYZATOK GYŰJTEMÉNYE.

Esterházy Miklós nádor articulus levele 1631-ből.

Articulus levél, mely elkezdett az ezer hatszáz harminczegyedik év szeptember hó elsején.

És Lakompakon, hol a katonák, Esterházy Miklós, a magyar királyság nádora, Ő Kegyelmenek kezébe legelőször eskettek.

Először. Mely szerint Ő Kegyelmenek, Magyar ország nádorának esküvel hűséget fogadunk, neki becsületünket, vagyonunkat és vérünket fölajánljuk, míg csak egy csepp vér foly ereinkben.

Második. Ha egyik vagy másik, bár ki is, korcsmáros vagy markotányos, a prédicatio alatt bort vagy sört fog mérni és ezen rajta kapják és civódnék vagy verekednék, ezért talpon verendő és a nádor Ő Kegyelme és a kapitány úr belátása szerint büntetendő.

Harmadik. Senki a zsoldosok közül szerelékjét, oldal vagy más fegyverét, haszontalanul ne használja, hanem jól rendben tartsa, favágással vagy hasonlóval el ne rontsa, hogy háborús időben, ellenséges szükség esetén, használható legyen; ha valaki másként találtatik, megbüntetendő érte és főképen zsoldja a szemlén megfelelőleg megszorítandó.

Negyedik. Felső fegyverét is mindenki jól gondozza és készen tartsa és ennek erejében, valamint súlyában, hiba ne legyen, ha azonban egyik vagy másik, kivonulásra vagy őrségen úgy jelenik meg, hogy pus-káját és fegyverét az ellenség ellen nem használhatná, ezért testén fenyítendő.

Ötödik. Minden zsoldos engedjen magával rendelkezni, legyen az kivonuláshoz, őrségre vagy megszállásra, együttesen vagy külön, vagy

rendenként is, a hogy jön, és a hogy a szükség kívánja, a mi magunk és kegyelmes nádorunk szüksége és rendelete szerint.

Hatodik. A gyermekágyas beteg asszonyokat, szűzeket, öreg embereket, lelkészeket, hitszónokokat és egyházi szolgákat a katonák oltalmazzák meg és semmi módon meg ne sértsék, testi büntetés terhe alatt.

Hetedik. Kíméljék a templomokat, kolostorokat, kórházakat és iskolákat, ezeket semmi módon meg ne sértsék, testi büntetés terhe alatt.

Nyolczadik. Továbbá tartozzanak 30 napot egy hónapra szolgálni, amint ez szokás is, és legyen nekik minden hónapért megfizetve, azonban, hogyha a pénz elkésnék és nem lenne mindjárt kéznél, legyenek türelemmel, és nem kevésbé teljesítsék kivonulásaikat és órségeiket és vissza ne utasítsanak semmi kivonulást az ellenség ellen, a mint az harcosokhoz illik.

Kilencedik. Hogyha a nádor Ő Kegyelme vagy a parancsnokok által együttesen vagy rendenként megszállásra küldetnek, úgy mint városok, kastélyok vagy községekbe, a mint jön, engedjenek jó indulattal e rendeletnek és tegyék éltoket és véroket azon helyek megtartására a legnagyobb szükségben is; átadásról se ne tanácskozzanak, se ne beszéljenek, becsületök és kötelességök mellett.

Tizedik. Esküjök mellett tartoznak aztán, ellenséges veszedelemben vagy szükségben, a kapitány vagy a nádor Ő Kegyelme kívánságára, magukat jó indulattal munkára vagy fáradalmakra alkalmaztatni, minden feleselés nélkül.

Tizenegyedik. A táborból senki se menjen zsákmányolni, vagy máshova, kapitánya tudomásán és akaratán kívül; se éjjen át el ne maradjon, testi büntetés terhe alatt, a nádor Ő Kegyelme belátása szerint.

Tizenkettedik. Ha egy valaki, vagy többen a harcztéren megszökénének, a legközelebb lévő szúrjon vagy vágjon közzéjük és ha valaki szökni akart és e miatt agyon vágatik, ez senkinek se tudassék be vétkeül, sőt inkább ilyesmiért nagy köszönetre legyen érdemesítve a tettes.

Tizenharmadik. Hogyha azonban valaki megszökött, följelentendő a kapitánynak és ha elfogatik, lakoljon testével és éltevel, vagy ha elő nem kerülne, nyilvánosan pellengérré állíttassék.

Tizennegyedik. Tartózkodjék mindenki pajkos veszekedéstől és igyekezzék békességben, barátságban és egyezségben élni, testi büntetés terhe alatt.

Tizenötödik. Senki se fogjon bárkire is ellenséges, gyilkos fegyvert, testi büntetés terhe alatt.

Tizenhatodik. Ha valaki mások iránt régi vagy új gyűlöletet, vagy irigységet táplálna, hagyja azt e hadjárat alatt pihenni és ne számítsa azt, se szóval, se tettel, haneha törvényesen; ha egyik vagy másik ezt áthágja és meg nem tartja, törvény elé állítandó és a nádor Ő Kegyelme belátása szerint testén és éltével büntetendő.

Tizenhetedik. Másokkal senki se torzsalkodjék és a hol némelyek között verekedés és békétlenség lenne, a legközelebb levők hűségesen és pártoskodás nélkül csináljanak békességet és ha valaki egyet a békéltetők közül üt vagy lefegyverez, az megbüntetendő.

Tizennyolczadik. Ha egyik vagy másik, fegyverével löne vagy vágna, legyen az békesség előtt vagy után, testén büntetendő.

Tizenkilenczedik. Hol ketten vagy többen egyenetlenségbe jutnak és egymással megverekednek, egyik rész se gyülekezzék vagy pártoskodjék a másik ellen, se valaki pártjokat ne fogja, hanem legyen ott szétválasztás végett, hogy nagy árulás és harag meg legyen előzve; a kik azonban ilyes egyenetlenségben konokul megmaradnak, a nádor Ő Kegyelme belátása szerint büntetendők.

Huszadik. Senkise lőjön, főleg kik őrségen állnak, veszélyes helyeken, mint például: táborban, városokban, kastélyokban, vagy éjjel, ha azáltal kár eshetnék, testi büntetés terhe alatt.

Huszonegyedik. Ha valaki, vagy többen is, őrségre volnának rendelve és nem jönnének, azok megbüntetendők a kapitány belátása szerint; ha azonban valaki testi gyöngeség miatt meg nem jelenhetnék, jelentesse azt meg sorbeli pajtásaival a kapitánynak és kérjen reá engedelmet.

Huszonkettedik. Ha valaki őrségen volna és onnan engedély nélkül eltávoznék, ez irgalom nélkül büntetendő. A sorbeli pajtások is, esküjök-nél fogva, kötelesek ilyesmit megjelenteni.

Huszonharmadik. Senki magáért más őrt ne állítson, kapitánya tudta és akarata nélkül. — Mindenki vigyázzon a jelszóra, ha hol ilyen ki volna adva; aztán ki a jelszót elfelejti, vagy nem az igazival találta, törvény elé állítandó és belátás szerint becsületén, testén és éltével fenyítendő.

Huszonnegyedik. Ha valaki az őrségen alva találta, vagy pedig a nélkül, hogy felváltatnék, onnan eltávozik, irgalom nélkül büntetendő testén és éltével.

Huszonötödik. Az őrség elfoglalása után senkise verekedjék mással,

se az utcán, se a szálláson, se a nappali őrsegeken vagy a sorban, testi és életbüntetés terhe alatt.

Huszonhatodik. Miután több nemzetiségbeliek volnának e hadi gyülekezetben, ezekkel senki se csináljon zenebonát és ne kezdjen haragot, másokkal ne feleselgessen, ne is játszó velök, hogy nagy bosszúság elkerültessék, testi büntetés terhe alatt.

Huszonhetedik. Hol valaki, vagy többen is, valamely nyilvános, szégyenteljes tettet követnek el, [mint lopást, gyilkosságot, verekedést, azok testi és életbüntetéssel fenyítendők.

Huszonnyolczadik. Kiki mondja meg a szemlénél igazi vezeték és keresztnévét, valamint a várost, a melyben, vagy a melyik közelében született és irassa azt föl.

Huszonkilenczedik. Senkise raboljon ekét, se engedély nélkül ne romboljon malmokat, sütőkemenczéket és olyas dolgokat, mi általános szükségre fordítottak, legyen az ellenséges vagy barátságos földön; bort se engedjen kifolyni, kárt és romlást ne okozzon.

Harminczadik. Azért is mindenki legyen mértékletes, ha őrködni kell, és ha valaki az őrsegen részegen vagy mámorosan találtatik, annyira, hogy őrségét nem teljesítheti szükség szerint, rögtön talpán és különben a nádor Ó Kegyelme belátása szerint büntetendő.

Harminczegyedik. Ha bármikor is valaki az utcán vagy kivonulásnál részegen vagy mámorosan találtatik, hogy sem eszét, sem fegyvereit, sem lábait nem használhatná, ez fogságba vetendő és talpán verendő.

Harminczkettedik. «Lármát» se csináljon senki a kapitány tudta s akarata nélkül, haneha szükség esetén, testi büntetés terhe alatt.

Harminczharmadik. Ha lárma lett, szaladjon kiki azon helyre hová rendelve lett és semminemü testi szükség miatt se maradjon a szálláson, élete elvesztésének terhe alatt.

Harmincznegyedik. A ki mámoros állapot miatt ellenséges szükségét vagy lármát mulaszt, vagy azt elalussza, azért testén büntetendő.

Harminczötödik. Hogyha valaki ellenség előtt, vagy máskülömben tisztességes módon megsérül, vagy Isten hatalmából megbetegszik, annak fizetésében mégis legyen előmenetele.

Harminczhatodik. Ha valaki, vagy többen is, a fönnebbi artikulusokat nem tartanak be, akkor az, vagy azok esküszegőkként és kegyetlenül büntetendők, ítélet vagy a nádor Ó Kegyelme belátása szerint; és ha valami az előírt artikulákból ki volna feledve vagy bele nem írva, a

mit a harcosoknak megtartaniok illik, minden olyan gonosz tett a nádor Ő Kegyelme tudomására hozandó és büntetendő.

Harminczhetedik. Esküdjenek is a három hónapra és amennyi időre szükség van reájok, ezen artikulus levélre és rendeletre; a meddig szükség van reájok, legyenek megfogadva és fölvetetvén, kötelezvék vonakodás és ellenvetés nélkül rászolgálni.

Közli: GEÖCZE STVÁN.

